

Búzás Huba

A *Gnózis* metafizikája

Jegyzetek Babics Imre nagyeposzáról

Babics Imre *Gnózis* című nagyeposát a Napkút Kiadó jelentette meg 2013-ban. Belepapozva modern regényóriásnak tűnik. Mondom: tűnik; mert hexameterekben lüktető szövege néhány oldal elolvasása után ráébredt, hogy e vérbő stílusban írt hatalmas mű valójában „regény-öntőformába lötytyintett” eposz. Hősköltemény, melynek – a budapesti Havanna-lakótelepen, a rendszerváltás utáni időszakban játszódó – természetfeletti eseményei a csodák világába visznek. Ezekről elvonatkoztatva, témakörei: a lét maga, a valóság, mint isteni lét, a lélek és minden létforma összefüggései.

Az *Irodalmi Jelen* 2016. májusi számában Füleki Gábor írt a kötetéről „*Piramiskönyv*” címmel kiváló esszét. Bevezetőjének első mondatában helyénvaló minősítést olvashatunk: „megszületett a rendszerváltás utáni időszakot bemutató, a mai magyarságról és a világról kíméletlen kritikát mondó szakrális nagyeposzunk”. Majd hozzáteszi: „ének a transzcendensről”, amit csak mélybe figyelő, meditatív szemlélettel lehet megközelíteni. Egyebet mondani – tömörebben – az eposz harmadszori elolvasása után se nagyon lehet. Az igazi műalkotás – mintha e műről mondta volna Goethe – akárcsak a természet alkotásai értelmünk számára mindig végtelen: megbámuljuk, átérezzük, hat ránk, de megismernünk lehetetlen, s még inkább az, szavakkal kifejezni lényegét.

(Kant a valóság végső természetét tartotta elvben megismerhetetlennek.)

Füleki Gábor – szakavatott esszéjének dicséretére legyen mondva – behatolt a mű lényegébe. S ha maradéktalanul azt megismernie nem is sikerülhetett, ám nyugtázzhatjuk: eredményes kísérletet tett manifeszt’ tartalmának körülírására; sőt a szerkezeti és nyelvi forma számottevő kritikai elemzését is elvégezte (hatáselemzését részben megoldotta), azaz eleget tett az olvasó ilyenén elvárásainak. Alig tehetünk ennél többet, hacsak nem bocsátkozunk a nagyeposz manifesztált tartalmának metafizikai analízisébe; valamint ezzel összefüggésben: hacsak nem vállalkozunk esztétikai értenyei további bemutatására.

Babics Imre kivételesen jelentős nagyeposza voltaképpen nem kivétel: mindenben eleget tesz a műfaj alapvető követelményeinek: hexameterekben írt ének, nagy sodrú elbeszélés. Rendkívüli képességekkel megáldott hősei túlvilági támogatásban részesülnek, miközben óriási horderejű tetteket hajtanak végre. A szerző invokációként könyvét kevés embernek ajánlja, akiket nem ismer, ám hozzáteszi: akiknek el kell jönniük, különben „csak” Istenért élt. Propozíciójában megjelöli tárgyát, majd se regszemlét tart hősei, a tagbaszakadt, marcona Atkó, a szellemszemű Emlék és Béla varázsló, a léleklátó felett. Nem hiányzanak a műből a csodás elemek se; se a kataszt-

rófák, Xénia pokoljárása, egy civilizáció összeomlása, vagy épp a retardációként beiktatott betétdalok, a piramisszerkezet kőhasábjai.

A világirodalom nagy alkotásaihoz mérhető modern nagyeposz olvasása közben megfeledekzem mindennemű elvárásaimról. Az az érzés fog el, mint természetjárás közben a tájfutót, ha meg-megáll az ösvény végén, és letekint a szurdokokba.

Az az érzés fog el, mint Rodin kertjében, amikor borzongva álltam A pokol kapuja előtt. Mondják, a modern szobrászat egyik kiindulópontja a dombormű, amely (szándékosan) befejezetlen maradt. Dante nagyeposzának, az *Isteni színjáték* első részének a Pokol látomásainak ihletésére készült. Lehet, hogy a Gnózis hasonlóképpen befejezetlen? Hiszen mélységeibe lelátunk lehetetlen. „A pokol – a többi ember” – vélte Sartre; ahol elégünk, semmivé hamuhodunk.

Babics Imrét, a szerzőt vajon ki szólította föl, mely szellemi őse ösztönözte, hogy írja meg művét – jut eszembe Babits Mihályunk zseniális felismerése nyomán: „A költők... egymásnak felelnek idő és tér távolán át. Egy lehetséges életmagatartás egyszer megtalált kifejezése fölébreszti a másik attitűd öntudatát, s akkor az is kifejezést keres. Ez a világirodalmi hatás lélektana. Homérosz fölébreszti Vergiliust, Vergilius Dantét és a századok nem számítanak”.

„Az európai szellem közös kalandjában a képzelet újjászületésének korát Dante nyitotta meg” – olvasom tovább a történetet Ungvári Tamás *Az eltűnt személyiség nyomában* című művében; és csakugyan, a *Divina Commedia* egy-egy sorára, gondolatára, érzésvilágára írta T. S. Eliot is költeményeit, aki jóllehet ekkortájt ismerte fel: a költészet eleven kapcsolat a múlttal... ámde az igazán jelentékeny költő önmagát írván a korát írja – fűzte később mindehhez ugyanő.

Babics Imre igazán jelentékeny költő. Önmagát és a korát írja. Néhány eszménykép és a tényként vizsgált „jelenség” – a Gnózis – összevetése nyomán jutunk erre a megállapításra. A műértő persze elsősorban önmaga ízlésvilágához mérve értékeli a szerző alkotását. Eszményképeitől, irodalmi jártasságától, esztétikai felkészültségétől és kvalitásától is függ tehát a műalkotás reá gyakorolt hatása.

A nagy ívű kompozíciók, a grandiozitás (érzésben is) mindig lenyűgöztek, a mű dinamizmusa, a mozgás érzékeltetése szintén. Már a régi görögök is tudták: nem azt kell leírni, hogy mi látható Akhilleusz pajzsán, hanem azt, hogy a rajta látható alakok mit csinálnak.

A *Gnózis* tele mozgással. Lenyűgöz, akár Milton *Elveszett paradicsoma*, hisz benne is az emberiség világmindenségéből kapott lelke kiált magunkra hagyatottságunkat panaszolva. Torquato Tasso A megszabadított Jeruzsálem című eposza is felidéződik bennem lapjai olvastán, mert miközben a Havanna lakótelepen lófráltam, az emberi szellem csúcsein lépkedtem. Vagy mondjam még Joyce *Ullissesét*? Ez utóbbi kétségtelesenül a XX. század egyik legnagyobb hatású irodalmi „elkövetése” volt: tragédia-komédia, regény-eposz, szatíra-filozófia egyben.

Nos, Füleki Gábor esszéjének fáklyafényében csakugyan „utat találhatunk a magyar irodalom egyik legizgalmasabb építményébe”, az általa találóan „*Piramiskönyv*”-nek nevezett mű megrendítő világába. Egyetérttek azzal, hogy a mítoszok magasságában létező Havanna lakótelep hősei e „regényesőerdőben” isteni erőkkel és szemlélettel felruházott alteregóink (jobbat akaró arcmásaink), valamiféle lázadó szentháromság „isteni maffiája”. A „líraviláguralom” megteremtésére törő „szakrális terrorjuk az elfeledett líra fénybe emelése”. Eszmei sugalmazásuk: „csak a transzcendencia emelheti föl a materiális sárba süllyedt emberiséget” egy magasabb rendű, valóban emberi életbe, az újkori humánus értékrendjének, ideáinak magasába.

Kézenfekvő tehát, hogy a tapasztalat határain túli, az érzékeinkkel föl nem fogható emez jelenségekről, törekvésekről, érzés- és gondolatvilágról, az eposz transzcendens vonatkozásairól a metafizika szemszögéből is szóljunk. (Füleki sem feledkezett meg írásában erről; ha futólag is, megemlítette az író „metafizikai szemléletű világképét.”) Szóljunk hangsúlyozottabban anélkül, hogy természettudományos igazságtartalmuk dolgában állást foglalnánk. Merthogy nem dolgunk efféle igazságokkal bajlódni; a művészet más kategória.

A *Gnózis* – alcíme eleve eligazít – ének. Modern hősköltemény. A költemény pedig – Somlyó György fogalommeghatározásával egyetértve, de azt kiegészítve állítom – sohasem valami meglévőnek a kifejezése, nem valami eddig ismertet jelent; nem pusztán a valóságot tükrözi – bár azt is – , hanem maga is valóság, új létező, új minőség, a költő és az olvasó tudatából fakadó, képzeletéből serkent egyetemesebb jelentés, felismerés, bűvölet, izgalmas emóció, indulatmenetek és látomások kompozíciója. Eszünkbe nem jut számon kérni a *Gnózis* egyetemes jelentésű – egyébként fenséges hangzású – következő sorának igazság-tartalmát: „Isten hozta világra a létet. A Semmi imádja.”

Mert nemcsak Horváth Béla (eposzshőshöz nem illő, szándékoltan triviális nevet visel!) azonos azzal, amit mond, hanem hangja – tudjuk – a költő hangja, aki mintha kijelentené: ez a spirituális valóság elemibb a világ tényeinél. És ez a költői igazság. Elmélyedhetünk metafizikai értelmében. Kozmológiai állítás, a mű monumentalitásához méltó, és költői a megfogalmazása.

Ettől kezdve dereng, hogy a nagyeposz elmondható cselekményénél fontosabbak a lélekben végbemenő történések. Még pontosabban: az elmondható cselekmények a tudatban mennek végbe. Kis túlzással, szinte bárhol felüthetjük a kötetet, a feltárt sorsokban lejátszódó dráma a lélek drámája, az emberé. A transzcendencia mindent átítat. (Béla testelhagyó képességgel rendelkezik, és a földönkívüliekkel akar cimborálni.) A mű másik két főhőse (a szellemi szentháromság tagjai) – Atkó és Emlék – beszélgetéseiből kiderül a tudatrengréseket okozó felismerés: a mindenségben és világunkban minden összefügg mindennel. Voltaképpen mindegy, hogy a műben konkrétan mikor, hol és kié esendő emberi mivoltunk és isteni szikráink, a Semmi

iszonyatának és Létünk múltó gyönyörének felismerése, hiszen mindenkor az ember döbbenete üvölt a világűrbe. Olvasom a mű következő mondatait:

„És Atkó két nagy tenyerébe temette arcát, hogy feltárta a titkokat Emlék... És a világűr meglehet, egy tudat, és emlékek a csillagok és a bolygók, és rossz emlék, hol felbukkan a légkör. És a hibák, amiképp meteorraj, örökkön-örökké csak száguldanak, és lét nélküli holdakon is hány s hány kráterbecsapódás, és valamennyi hibáké. S így a világegyetemben nincs emlék makulátlan, ámde a rossz emlékek légköre képes az izzó vétkeket elporlasztani, és közülük kicsiket csak, merthogy a bűn emléke hibáknál mindig erősebb. És a nagyok becsapódnak, a felszint átalakítják, és kis időkre a légkört szintén átalakítják: néha a nagy hiba bűn emlékénel is erősebb”.

Minden ember érzékeiben, zsigereiben, tudatában és tudatalattijában foszforeszkálnak ezek a gondolatok. Nyomukban kimondhatjuk: Babics Imre *Gnózisa* (a görög szó tudást, megismerést, felismerést jelent, a legszentebb ismeretek tárházát) valójában a gondolatok, az értelem, a szellem jelenségeinek és jelentéseinek szférájában, a nooszférában játszódik. E fogalom Teilhard de Chardin szerint (Hankiss Elemér valamivel egyszerűbb megfogalmazásában) az emberiség hiedelmeinek, rituáléinak, mítoszainak, vallásainak, erkölcsi normáinak, filozófiáinak, műalkotásainak, kultúrájának kolosszális építménye; létünk valóságos bátyái ezek az emberiség kollektív tudatában. (Amiként a világegyetem ténye is beépült tudatunkba.)

A nagyeposz metafizikája nyomon követi Teilhard de Chardin gondolatmenetében egyetemes fejlődésünk korszakait. Kiragadott mondatok a műből:

„... amidőn a Tér az Idővel párbajozott... Az Idő a jövőből indult... és vele szemben a múltból, Nagy Bummból lendült ki a Tér iszonyúan... és egyesültek a roppant öszszecsapáskor. Azóta is épp egymásba hatolnak”.

Mi ez, ha nem a geológiai-fizikai univerzum születése, geogenezisünk? Olvasom máshol:

„... a Semmit bárhol eléri az emberi szellem. Míg az anyagból úgy távozhat anyag, hogy roppant messzire szállva – épp a Galaktika legközepébe, ahol feketéllő lyuk tártong – behull a sötét örvénybe, ahonnan már nem térhet vissza. Ilyen bonyolult, ha anyagként jár-kei az ember. Lénye kibukkant akkor a Térbe”.

Az élet megjelenése ez és elterjedése az űrben; valójában a biogenezis. Miképp folytatódik az egyetemes fejlődés világszép története nagyeposzunkban? Olvassuk el százszor!

„És a növények a fenn köröző csillagsokasággal s mind a kvazárokkal közösen szövik éjjel időtlen gömbbé nyúló szellemi hálójuk, hogy az űrben szállongó sok-sok gyors gondolatot rabul ejtsék. Szellemi térből röppennek fel a gondolatok mind, s hit, filozófia és tudományos felfedezések éppúgy, mint zene, költészet s a növénynemesítés példa, vagy a tőzsde”.

Ami már a pszichogenezis, a lelki- tudati jelenségek megjelenésének stádiuma. (Va-

laha Arisztotelész is szembeállította a formák megjelenése előtt uralkodó káoszt, az értelem – a nousz – világával.) Ugyanakkor a Havanna lakótelepen történtek fejlődéstörténetünk legújabb esemény- és gondolatvilágába, egy magasabb rendű létbe, az ember kultúrateremtésének korába vezetnek, amit noogenezisnek nevezhetünk. Az ember (az emberiség) megjelenése ez a világmindenségben. Amikor az ember kilép az idő- és térdimenziók által meghatározott időzónából és fizikai téből a maga reflektív gondolkodásával – a gondolatok cseréjével, kollektív tudata kialakításával, tudományos-technikai vívmányaival, egyidejűleg hagyományai és mítoszai szárnyán – az időtlen szellemi világba.

(Béla asztrálteste a túlvilág torkolatához sodródva tekint a mindenségbe; akárcsak minden idők emberisége.)

Hiába nem tudja bizonyítani, se cáfolni a Teremtő létét, hiába nem képes felfogni az univerzum végtelenségét, értelmét, célját, hiába nem tudja, van-e létének folytatása a halál után, bizonyossága mindennek (kultúrájának, civilizációteremtésének) maga a léte, metafizikai valósága, az emberi nomosz, az értelem tartománya.

A mű tetszor-gerincét – írja Füleki Gábor kritikai esszéjében (rendkívül éles látó elemzései egyik legfontosabb passzusában) – Emlék világátalakító tervének megvalósításkísérlete képezi. A Havanna lakótelepen élő férfi elhatározza, hogy a velejéig kiüresedett, elfekélyesedett világot (s elsősorban a magyar valóságot) transzcendens kezeléssel orvosolni fogja: szakrális terrorral és líraviláguralommal, hogy igazságot tegyen.

Tragikus életérzéseink lényege annak felismerése, hogy létünk valójában illúzió – vagy félelmetes valóság. Mert ha mítoszaink sugárzó felhőváraiból lebontjuk, szembetaláljuk magunkat kiábrándítóan silány világunk díszleteivel, ahol az emberi tisztesség mit se ér, vadállati létünk farkastörvényei uralkodnak, az ember-társadalom jogállama, liberális demokráciája pedig kevésbé véd. (Mégis ennél jobbat, ha azt helyesen tesszük – mondják a hívők – senki se tud. Csak éppen – legalább nálunk felé – be kéne tartatni az Európai Emberi Jogi Egyezményt.)

A *Gnózis* katarziseleme az igazságtétel; igaz, némi erőszakkal, szakrális terrorral és líraviláguralommal. Voltaképpen egyfajta segítség ahhoz, hogy az ember kiszabaduljon a „jog-fosztogatók” béklyóiból, önnön börtönéből, a tragikus rettenet karmaiból. Éltető illúziók ezek, akár az eposz hőseinek lázadó apoteózisa: egzisztenciális megvilágosodásuk, melynek során az értelmetlenné zilálódott élet értelmet kaphat. Éltető illúziók nélkül az ember krízisek határmezsgyéin vegetál, mert létünk lényege az abszolút halál, az örök megsemmisülés és e ténnyel való szembenézésünk drámája.

Isten meghalt – mondja Nietzsche a Zarathustrában.

Emlék – és társai – lázadása világeszme. Lázad az ember, jaj a zsarnokoknak! (A zsarnokok nem emberek.) A Havanna lakótelep fiai szakrális terrorral törnek a líra viláгурalmára; hiszik, hogy Isten tudatából visszahozható a feledésbe merült líravilág.

Majd lemondanak róla. Égi csapások, földi felismerések – önmeghasonlás. (Bélát elhagyja mágikus ereje, Atkó Bakonyszűcsre költözik.)

Oka? Albert Camus-tól tudjuk: előbb-utóbb minden forradalom elveszíti az emberek közötti szolidaritás eszméjét. A lázadó magányossá, áldozattá vagy önmagát is feláldozóvá válik. Emlék az elérhetetlen, a megvalósíthatatlan, a fantazma determinációja marad. Valamennyien a szerző tudatának állandó reinkarnálódásai, személyiség szerkezetének vetületei. Felismerik, hogy se a lázadás, se a kijózanodásuk nem kivezető út. (Ókori görög isteneink segedelme se lenne ahhoz elég, hogy a kultúra – e civilizáció – összeomlását megakadályozzák. Hölderlin ábrándjai? Géniuszának fellegei közül az eltűnt görögség napja honnan ragyog reánk?)

A forradalom ideája (eszméje, elve) azonban tovább él. Vélhetően a *Gnózis* szerzőjének szelleme Novalis szelleme, aki valaha úgy tartotta: a társadalmat, életvitelünket „költőivé” kellene tennünk. Létünk tetten érhetetlen értelmét évégett felruházhatnánk valami magasztossal, az ismerőst az ismeretlen méltóságával, a végest a végtelen ragyogásával. Így gondolta William Butler Yeats is ezoterikus forradalmár korában, a magukat „rímelőknék” nevezett angol–ír költőcsoport tagja. Életcéljukat – ami azonos volt ars poeticájukkal – ekként fogalmazta meg: „Az ember első kötelessége és roppant lehetősége, hogy életét a művészetbe emelje át. Menekülni az anyagi valóságból az ekstázis bármely formájába: ez a mi spirituális létünk magától értetődő formája”.

Babics Imre nagyeposzának tengerszemeiből is mérhetetlen mélységek párái emelkednek a kietlen ég felé – műve kimeríthetetlen, akár az ember szelleme. Nagy varázslat az övé: lírai, drámai szavakba öntve fejezi ki kifejezhetetlen érzéseinket, leplezi le az örök embert, legbenső énjének titkait: ősi ritmusait, modern vágyait, ősi indulatait, modern érzésvilágát. A *Gnózis*ből ugyanakkor a nagy ívű epika polipja merül föl: minden tagja önálló életet él, ám harmonikus mozgású az egész kompozíció. Kreativitása az elrendezésben mutatkozik meg, zsenialitása a nyelvi kifejezésben. A mű kompozíciója szerkezetileg (a piramis bejárata, belseje, alakja, csúcsa) a lélek matematikájával és geometriájával alakult ki.

A műben többnézőpontúság és többszólamúság érvényesül. Gyakran megy át egyik nézőpont a másikba. Az eposz hősei, a szerző és a narrátor (nem mindig azonosak) más és más nézőpontból beszélnek egymásról, a világról. Azok nézőpontjai is különbözőek, akik hol múlt, hol jelen, hol jövő időben szólnak gondolataikról, élményeikről, az eseményekről. Megtudjuk ezekből, milyen a világ a hős szemében, a hős a maga szemében, a hős a világ szemében; avagy a narrátorhang mondja el, esetleg a szerző kettős pozícióból (legtöbbször nem a saját nevében) gondolatait, fejezi ki indulatait, közli látomásait.

Ez az időben többsíkú, párhuzamos szerkesztés nemcsak formabontás, de formaépítés is. A külső (objektív) időmúlás mellett létezik a belső (szubjektív) idősíki, amely azonos a személyiség sorsával, amikor az emlékezés halványodó anyaga egyidejűsége-

geket teremt. Jegyzeteink egyik legfontosabbika a szerző látnoki látomása a nagy költészet eljövételéről:

„... mert maga jött el a költészet hosszú feledésből. Nem makogók kicsiny értelméből, őselemekből felfakadó költészet ez, értelmezni pimaszság. Eljött, még ha a lélek nélküliek tagadásba kezdenek is, tehetik, sohasem veszik észre, akárha kagyló nem veszi észre: folyam medrét odahagyja. Önnön kis szövegükbe bezáródott kreatúrák...

Nem veszik észre még nagy időkig, akárha szökőár, partra kिरontó, földrészen végigsöprő víz lendületét a mormota nem veszi észre, csak elragadásakor, alszik”.

Mintha csak saját költészetének eljövételét írta volna meg évekkel megelőzve önmagát. Történt, hogy a KORTÁRS egy eszményekkel aligha rendelkező mormotáját – alszik – elsodorta a nagyeposz irodalmi életünkön végigsöprő áradása.

A mű szemléleti, szerkezeti és nyelvi formája minden ízében újszerű. A szemléleti forma egyik jellemzője a szellemileg, erkölcsileg filozófiai magasságokba emelkedett szerző humanista társadalomkritikája az emberiség valódi (örök) értékeinek hátat fordító, az anyag rabságába süllyedt pénzhajhászok kiüresedett társadalmával szemben. A tárgyilagos (szenvtelen) társadalombírálat hangja ugyanakkor mégis emelkedett és bensőséges, részvételi hang. A hiperművelt szerző világlátása – semmi kétség – csakugyan metafizikai háttérsugárzású: léttől a létig, lélektől lélekkig napvitorlásain az űrbe szárnyal.

A mű manifesztált tartalma (amelyet átfogóan és részleteiben is megvilágított Füleki Gábor kritikai esszéje) bőséges adalékkal szolgál ehhez. A szerző szenvedőn éli át hősei sorsában minden létező történetét eredetüktől a megsemmisülésig. Szemléletmódja lételméleti (ontológiai) mélységű: a filozófiai teológia kereteit feszegeti; a lélek-vándorlástól az elme-filozófiáig terjed; írásművészete és költői kozmológiája (a világűr egy tudat!) legnagyobb eposzíróink magasába emeli. Ennek lényege: válaszokat keres és fogalmaz meg a valóság természetével kapcsolatban felvetődő emberi kérdésekre. Eszménye: értéktelített „archaikus létünk”, amikor még az ember az ősboldogság állapotában leledzett, egyszerű anyagi igényeit biztosító életfeltételei közepette, ám magas szellemi magaslatocon. Etikája akár Van Goghé, aki az erkölcsi jót ábrázolja *A jó szamaritánus* című képén. De vajon „a jóság” több-e, mint érzelmi visszhangjaink halkuló hallucinációi? (Hisz létezik ateista erkölcs is. A berlini ateista temető kapufelirata így szól: „Úgy élj, hogy jó és szép legyen, nincs másvilág, nincs viszontlátás”).

A nagyeposz szerkezeti formája (elve és mintája) az egyiptomi piramiséptmények strukturáltsága; csúcspontjába fut össze a gúla három éle: a világmindenség, a földi világ és a túlvilág vonulatai a létben. Negyedik éle – az én értelmezésemben – az idő. A mű szerkezeti felépítése egyben időpiramis, a rövidülő időben rövidülő végfejezeteinek csúcsa (az ezredforduló előtti perc) az eposzi apoteózis, öröklétbe emelkedésünk pillanata.

A gúlaszerkezet négy éle a Teilhard de Chardin-i egyetemes fejlődéstörténet négy

korszakát idéző ideák égbe törő vonulata is: a geogenezis, a biogenezis, a pszichogenezis, a noogenezis piramisélei.

A mű nyelvi formájának újszerűsége ugyancsak vitathatatlan. A szerző költői nyelvbe emelte a köznyelv és a tudományos (főként csillagászati) szaknyelv attól mindeddig idegen szavainak garmadáját. Stílusa rég meglévő stíluselemek felújítása akként, hogy azok az eposz sajátos nyelvezetének gazdagítását, kifejezőerejének fokozását szolgálják. Nyelvét gyakran színesíti új, meglepő szóösszetételekkel (pl. „napmélyekből ürbe taszított csendmenekültek, bolygómélyekből kiszakított éjszökevények, holdmélyekből fényre kirobbant hontalanok, csak szállnak, ahol nincs fenn és lenni); színesíti hasonlatokkal („és mint pók kiszáradt kút közepén”), ellentétekkel („és bár mélybe zuhannak, az égig hullnak alá csak”), hipermetaforákkal (pl. „írja magát ez a szellemi dúvad: a tollnoka hájas démona megrémül láttára szellemi térben”; vagy: „akár két delfin a szkúner nyomvonalában, úsznak a tenger időben); valamint a stílus minden más eszközeivel: ismétlésekkel, kérdésekkel, felkiáltásokkal, indulatszavakkal, megszólításokkal, paradoxonokkal, költői túlzásokkal („akármi szülte világra a csillagokat, míg emberek élnek, minden a csillagok ősi vetése az emberi szívben”); főként azonban látomásokkal, víziókkal, megszemélyesítésekkel, allegóriákkal, melyek keretében a szerző saját koráról, a világról, a létről rajzol képzeletünkre ható képeket („visszhangozzák majd egek, földek, vizek: én állok melléd a teljes szétesésben”).

Művészetének meggyőző ereje épp e megjelenítő mágiában rejlik: elhiszük, ami hihetetlen. Mert igaz (képzeletünk igazolja), ami indulatot hordozó látomás útján jelenik meg. Írásművészetében a lélek ölt testi formát.

Babics Imre nagyeposza affektív kolorit elevenességű írásmű; érzéki-életteli színes mozgalmassága abból adódik, hogy nyelve (szóválasztásai, azok „színkeverése”) a valóságnak színes, érzéki ragyogást ad, izgatott látomásai megjelennek képzeletünkben. Érzésvilágát árnyaltan közvetítő szavai emocionális jelentőséggel itatják át valóságunkat, indulatokat gerjesztenek. Ezen emócióit éljük át. Versbeszédének ritmikussága, hipnotikus zsongása pedig hiperesztéziánkat forralja száz fokra.

Aligha jelenthetem ki, hogy sikerült megismernem a Gnóvizist; a nagyeposz, akár valamely természeti alkotás, értelmem számára végtelen. Szerzőjéről alig tudunk valamit; talán csak annyit, hogy ő a lázadó ember, aki a Bakony egyik holteleven falvában (Bakonyszücsön) él, költő. Egyébként erdei munkás (favágó). Valószínűleg róla írta, mintázta Camus, az abszurd fő teoretikusa száz évvel korábban *A lázadó ember* című művét és művének ezeket a fenséges és végletesen kiábrándult sorait: „a világnak önmagában nincs értelme, csak a cselekvő ember ad értelmet neki, majd lemond a reménytelen történelem megváltoztatásáról; belátja: örök csupán a művészet és a lázadás, mert a jogtalanság, szenvedés, halál nem számúzhető a világból”.